

Rob Kloosterman

Zouden wij de Bosuil-roep te horen krijgen?

Zouden wij de Bosuil te zien krijgen?

Zouden wij de Bosuil roepend te zien krijgen?

Zouden wij mannetjes en vrouwtjes te horen krijgen?

Reken maar van wél!!

Alles, wat een vogelaar zich op een uilen-avondexcursie kan wensen, is in vervulling gegaan. Talloze malen weerklonk luidkeels de bekende muzikale, maar toch ietwat huiveringwekkende bosuil-roep. "Hoe-hoe-hoe", gevolgd door het beverige en griezelige "oe-oe-oe" riep het mannetje door het bladerloze, windstille bos. Een bos, gedempt verlicht door een volle maan in een heldere sterrenhemel.

Adrie Vermeule en Jelle Harder wachtten 's-avonds om 9 uur de tot ongeveer dertig enthousiastelingen aanzwellende groep op voor het paleis Groeneveld te Baarn. Het buiten Groeneveld werd in het jaar 1737 gebouwd in opdracht van een rijke Amsterdamse regentenfamilie, waarna de landschapstuin met waterpartijen, slingerende paden en majestueuze bospartijen in de 19e eeuw ontstond. Er werden in die tijd wel meer van dergelijke fraaie regentenpaleizen gebouwd, doch op de paleizen Soestdijk en Groeneveld na, zijn allen weer afgebroken. Een prima omgeving voor onze Bosuil, een jager van loof- en naaldwouden, buitenplaatsen en parken met hoog opgaand hout. Overigens blijkt hij zich ook in de steden op zijn gemak te voelen.

Onze groep wordt in tweeën verdeeld, waarna elk zijns weegs gaat, de lichte vrieskou in over modderige paden, begeleid door het bleke maanlicht. De Blauwe Reigerkolonie blijkt reeds in vol bedrijf. Vogels vliegen schor schreeuwend af en aan. Enkele nesten zijn met waterstralen weggespoten. Die zaten kennelijk in de weg.

Al lopende geeft Adrie een toelichting op het bosuil-gebeuren.

De Bosuil is onze grootste uil en een echte nachtuil. (Veld- en Steenuil larten zich ook vaak overdag zien). Een donkere vogel, zo groot als een Kraai, (er is een grijze en een rossige variant) met een buiten verhouding dikke kop, die geruisloos, wat schommelend op zeer sterk afgeronde vleugels golvend vliegt. De Bosuil komt aan zijn dikke kop omdat hun super gespecialiseerde kijk- en hoororganen zoveel ruimte innemen. Hun ogen staan muurvast, naar voren gericht, in hun kassen. Het resultaat is een voortreffelijk stereoscopisch gezichtsvermogen, waardoor nauwkeurig steeds de afstand te schatten is tussen de uil en zijn immer bewegende prooi. Doordat de uil slechts recht vooruit kan kijken, heeft hij de mogelijkheid meegekregen zijn kop zeer snel tot 270 graden naar beide kanten te draaien.

Mysterie en romantiek omgeven deze vogels. De klassieken hebben de uil voor een symbool der wijsheid gehouden. De West-Europese minachting aangaande het uilen-verstand, in veel gezegden tot uitdrukking komend, is echter meer overeenkomstig de waarheid dan Athene's verering.

Uilen roofvogels? Helemaal niet!!

Zij vormen een afzonderlijke orde, tussen Scharrelaars en roofvogels in. De enige overeenkomsten met roofvogels zijn de kromme snavel, scherpe klauwen en het eten van warmbloedige prooi en andere dieren. De verschillen zijn dusdanig, dat zelfs van het onderbrengen in een onder-orde geen sprake is.

De verschillen?

Roofvogels bezitten een krop om voorraad in te bergen. Uilen missen die.

De roofvogel plukt een grote prooi vrij schoon. Alleen haartjes, veren en beentjes die mee afgerukt worden, gaan mee naar binnen terwijl de beenderen in de maag worden verteerd. De oplossende kracht van het maagsap der roofvogels is zeer sterk. Van tijd tot tijd worden de onverteerbare resten in propvorm uitgespuwd. De uilen daarentegen eten ook grote prooi veelal met huid en haar en braken later alle onverteerbare gedeelten, ook de beenderen, in de vorm van de bekende braakballen uit. Deze beenderen komen vaak onaangestast naar buiten, zodat geen zoutzuur in de maag aanwezig kan zijn.

Uilen hebben een blinde darm. Een eigenschap, welke zij gemeen hebben met de Scharrelaargroep. De IJsvogel (ook een Scharrelaarvogel) vertoont in de spijsvertering dezelfde eigenaardigheden onder de viseters als de uilen onder de vleeseters.

Uile-eieren zijn volkomen wit en vrijwel rond van vorm. (Kerkuil ovaal)
De scharrelaargroep heeft eveneens gladde, witte eieren. (Holenbroeders)
Roofvogels hebben prachtige bontgekleurde eieren.

De nestbouw ontbreekt bij uilen. Roofvogels zijn echte nestbouwers.

Uile-jongen komen blind en met gesloten ogen ter wereld. Jonge roofvogels daarentegen kunnen dadelijk zien.

Al wandelend praten wij verder over slechte tijden, wanneer het landbouwgif uit hun prooien zich ophoopt in de vetlaag en een langzame dood veroorzaakt. Gelukkig wordt het wat beter tegenwoordig. De cassetterecorder gaat aan en het geluid van man en vrouw Bosuil weerklinkt. Vrijwel onmiddellijk reageert een echt echtpaartje en ja hoor, het mannetje komt met werkelijk geruisloze vleugelslag boven ons langs schommelen in een snelle, behendige glijvlucht en laat herhaaldelijk zijn toch griezelige roep gillen. Het vrouwtje antwoordt met een helder "kewik". Er bestaat een relatie tussen de afstand mannetje-vrouwtje en de tijdsduur tussen twee roepen. Zouden er al jongen zijn? Bij zachte winters kan de (holenbroedende) Bosuil reeds in februari eieren hebben, waarna na ca. een maand broeden de jongen (takkelingen) uitkomen en weer een maand later door hun ouders uit hun territorium worden gejaagd. Later zullen wij nog een mannetje zien vliegen en enkele paartjes horen tijdens onze echt heerlijke ca. twee uur durende avondwandeling. Ondanks zijn toch diepe zakken verloor Adrie zijn handschoenen. Waarschijnlijk tijdens het tonen van braakballen, welke hij in een doosje had meegenomen. Ik hoop dat hij ze later nog teruggevonden heeft.

Overigens, uit onderzoek van braakballen blijkt dat Bosuilen ca. 4 à 6 muizen per dag eten, wat vogels, kikkers en ander klein spul. Er zijn zelfs resten van Ransuilen, Steenuilen en Sperwers in gevonden.

Bij het eten kwijlt de uil verschrikkelijk om de veren er makkelijker in te laten glijden. Hij wordt ook gejaagd. De Havik is zijn gevaarlijkste tegenstander. Plotseling worden we opgeschrikt door de krakende vleugelslag van een groep Houtduiven, welke uit een slaapboom stoof. (Op hun beurt ook opgeschrikt natuurlijk) Een verschil, nee een enorm verschil met de geruisloze vleugelslag der uilen.

De auto weer in en naar huis. De excursie krijgt een tien!

